Reglugjörð 154

fyrir Gullbringu- og Kjósarsýslu um notkun afrjetta, fjallskil, fjárheimtur, rjettahöld, meðferð á óskilafjenaði o. fl.

Amtmaðurinn yfir Suðuramtinu

gjörir kunnugt: Samkvæmt lögum 22. marz 1890, um löggiltar reglugjörðir sýslunefnda, er fyrir hönd amtsráðsins hjer með staðfest eptirfylgjandi

Reglugjörð

fyrir Gullbringu- og Kjósarsýslu um notkun afrjetta, fjallskil, fjárheimtur, rjettahöld, meðferð á óskilafjenaði o. fl., sem samin er af sýslunefndinni þar, og skal reglugjörð þessi öðlast gildi 1. maí 1897.

I. Kafli.
Um afrjett og upprekstur.

1. grein.

Að svo miklu leyti sem heimalönd að áliti hreppsnefndar eru eigi nægileg til sumarbeitar, ber öllum, sem geldfjenað eiga, að reka hann til afrjettar, þar sem hann er, að öðrum kosti koma fjenaði sínum til göngu yfir sumartímann hjá öðrum, sem land hafa. Verði hlutaðeigandi óánægður með ráðstöfun hreppsnefndar, skal hlíta ítölu í landið. Sama gildir um þá, sem fjenað taka, ef þeir ofsetja í land sitt. Hreppsnefndin sjer um, að þetta sje ekki vanrækt.

2. grein.

Hver, sem verður uppvís að því, að reka eða skilja eptir í annars afrjetti eða heimalöndum sauðfje eða hross, án leyfis þeirra, sem með eiga, er sekur um 10—200 kr., auk skaðabóta til landráðanda.

3. grein.

Fráfærulömb, sem rekin eru til fjalls, afrjettar- eða leigulands, skulu setin þar að minnsta kosti einn sólarhring.

4. grein.

Eigi má ónáða fjenað þann, sem í afrjetti eða fjalli á að vera, fyrir fjallskil, nema landeigandi eða hlutaðeigandi hreppsnefnd leyfi.

5. grein.

Hreppsnefndin hefir rjett til að afstýra yfirgangi í afrjetti og heimalöndum, af utanhreppsgripum, sauðfje og hrossum, sem ekkert leyfi eða heimild er fyrir, og hefir í því skyni vald til að fyrirskipa smölun á stærra eða minna svæði afrjettarins, þegar henni þurfa þykir, og í heimalöndum eptir umkvörtun landeiganda eða umráðanda. Smölun þessa skal auglýsa í því dagblaði, sem opinberar auglýsingar eru auglýstar í með fyrirvara. Landráðandi kostar smölun á heimalandi og tilkynnir hreppsnefndinni smölunina; sje afrjettur smalaður kostar hreppssjóður. Utanhreppsfjenað rekur hreppsnefndin á kostnað þess hrepps til hlutaðeigandi hreppsnefndar, en óskilafjenaður skal auglýstur og seldur með löglegum fyrirvara.

154

II. Kafli.
Um fjallskil.

6. grein.

Allir þeir, sem jörð hafa til ábúðar, sem metin er til dýrleika, skulu skyldir til að smala heimalönd sín til rjetta. Þeir, sem hafa sex sauðkindur fullorðnar eða fleiri til eignar eða umráða, skulu skyldir að smala heimalönd, fjalllönd og afrjetti eptir boði hlutaðeigandi hreppsnefndar. Þeir, sem hafa 30 kindur fullorðnar eða fleiri til eignar eða umráða, skulu skyldir eptir boði hreppsnefndar, að senda menn í utanhreppsrjettir.

7. grein.

Hreppsnefndin boðar með fjallgangnaseðli 3 vikum fyrir fyrstu fjallgöngur, hvernig göngum skuli hagað og hverjir fari í útrjettir. Þó einhverjum þyki niðurjöfnun fjallskila eigi rjett, skal hann samt gjöra fjallskil sín, en heimilt er honum að senda rökstudda kæru til hreppsnefndar fyrir lok septembermánaðar og beiðast lagfæringar. Skal hreppsnefndin þá fyrir 7. október halda fund með sjer og kæranda og gefa honum kost á, að skýra munnlega frá rökum sínum. Fyrir 10. dag sama mánaðar skal hún skriflega tilkynna honum úrskurð sinn um málið. Vilji hann skjóta úrskurðinum til sýslunefndar, skal kæra hans komin til oddvita nefndarinnar fyrir 20. dag sama mánaðar, og skal sýslunefndin leggja úrskurð sinn á málið.

8. grein.

Hreppsnefndir skipa gangnaforingja einn eða fleiri. Gangnaforingi skipar mönnum í leitir, og hefir öll ráð yfir fjallgöngum og fjársafninu, þar til rjettir byrja, og er hver gangnamaður skyldur að hlýða skipunum hans.

9. grein.

Sjerhver gangnamaður skal gildur og nægilega útbúinn. Sje nokkur leitarmaður ónógur eða ónóglega útbúinn, að dómi leitarstjóra eða hlutaðeigandi hreppsnefndar, skal sá fjáreigandi, er hann sendi, sekur um 5—10 kr. í sveitarsjóð. Sömuleiðis sá, er alls eigi sendir í sínar fyrirskipuðu leitir eða ekki smalar heimaland sitt.

10. grein.

Leitir hvers hrepps skulu svo samhliða framfara, að eigi leynist fje á milli og eigi verði fje eptirskilið. Enginn má hindra ferð leitarmanns nje taka neitt af fjársafninu, fyr en til þeirrar rjettar er komið, sem safnað er til.

III. Kafli.
Um rjettarhöld og fjárheimtur.

11. grein.

A. Þessar skulu lögrjettir:

1. Álaborgarrjett fyrir Rosmhvalanes-, Miðnes- og Hafnahreppa. Skal 1. rjett þar haldin fimmtudag í 22. viku sumars.
2. Krísuvíkurrjett fyrir Grindavík. 1. rjett fimmtudag í 22. viku sumars.

3. Vogarjett fyrir Vatnsleysustrandarhrepp. 1. rjett laugardag í 22. viku sumars. 154
4. Gjáarjett fyrir Garða- og Bessastaðahreppa. 1. rjett mánudag í 22. viku sumars.
5. Árnakróksrjett fyrir Mosfells- og Seltjarnarneshreppa. 1. rjett þriðjudag í 22. viku sumars.
6. Eyjarjett fyrir Kjósarhrepp. 1. rjett miðvikudag í 22. viku sumars.
7. Kollafjarðarrjett fyrir Kjalarneshrepp. 1. rjett fimmtudag í 22. viku sumars.

B. Sundurdráttarrjettir.

Auk þessara lögrjetta skal hreppsnefndinni í Kjósarhreppi heimilt að hafa sundurdráttarrjett á Fossá daginn áður eða sama dag og lögrjettin fer fram á Eyjum; og Mosfellsdalsbúum að hafa sundurdráttarrjett í Laxnesi eða annars staðar þar í dalnum daginn fyrir 1. og 2. skilarjett.

12. grein.

Skilarjettir framfara í öllum hreppum, hinar fyrri sama vikudag og fyrstu rjettir að hálfum mánuði liðnum, og hinar síðari mánuði síðar enn fyrstu rjettir, sömu vikudaga.

13. grein.

Vilji hreppsnefnd breyta til um rjettarstæði, þarf hún til þess samþykki meiri hluta hreppsbúa og þeirra, sem land eiga.

14. grein.

Hreppsnefndin sjer um að almenningsrjett hreppsins með tilheyrandi dilkum sje forsvaranlega viðhaldið. Við hverja almenningsrjett skal utansveitarmönnum heimilt að fá að byggja dilk fyrir fjenað sinn, enda sjeu hreppsnefndir skyldar að sjá um, að dilkur sje við lögrjett hverja, þar sem fjárvon er úr hreppnum. Nægilegt rúm skal vera í hverjum dilki, svo að eigi þurfi að hleypa út úr þeim fyr en að rjettum afstöðnum eða þegar hreppsnefnd eða sá, sem rjettum stjórnar, leyfir. Að byggingu rjetta og viðhaldi þeirra vinna fjáreigendur eptir fyrirskipun hreppsnefndar.

15. grein.

Hreppsnefndin skipar fyrir um innrekstur við rjettarhöld og stjórnar þeim, kveður upp hvenær rjettum sje lokið, og hreppstjóri sjer um að allt fari fram í röð og reglu.

16. grein.

Þeir, sem sendir eru í utanhreppsrjettir, eru skyldir að reka fje, sem þeir heimta, inn í hrepp sinn, og afhenda það eptir ráðstöfun hreppsnefndar.

17. grein.

Fje því, sem eptir verður ódregið í fyrstu rjett, skal sleppt við rjettina, en óskilafje úr skilarjett hverri skal rjettarstjóri afhenda hreppstjóra, sem þá lætur kanna það vandlega og »töfludraga«, og síðan selur það þá þegar við rjettina, og skulu þeir báðir í sameiningu ásamt 2 markglöggum mönnum þá þegar semja nákvæma skrá yfir fjeð, lýsa þar lit þess, kynferði, eyrna- og hornamörkum, brennimörkum og aldri. Lýsing á hinu selda fje skal birta fyrir

154 miðjan janúar n. á. í blaði því, sem opinberar auglýsingar eru birtar í. Þeir, sem eptir auglýsingunni sanna eignarrjett sinn á hinu selda fyrir næstu fardaga, fá uppboðsandvirðið að frádregnum kostnaði. Eptirrit af uppboðsgjörð að hinu selda óskilafje skal hreppstjóri skyldur að afhenda viðkomandi hreppsnefnd fyrir 20. júní, ásamt skilagrein fyrir hinu útgengna fje, og skal það síðan vera fylgiskjal með hreppareikningunum.

18. grein.

Óskilafje það, sem finnst í fjalllöndum eða heimahögum eptir síðari skilarjett, skal tafarlaust afhent hlutaðeigandi hreppstjóra. Finnist eigandi að slíku fje, eptir markaskrám þeim, sem fyrir hendi eru, skal hreppstjóri tafarlaust senda það áleiðis til eiganda, sjái hann honum það haganlegt, að öðrum kosti selja það við uppboð, að undangenginni auglýsingu, og sömuleiðis það fje, sem enginn finnst eigandi að, og fer með andvirði þess fjár, sem tekið er fram í 17. grein.

19. grein.

Ómerkingar allir skulu dregnir í sjerstakan dilk; þar skal þeim, er vilja, gefinn kostur á, að láta ær sínar helga sjer ómerkingar; þetta skal gjört undir umsjón rjettarstjóra eða hreppstjóra, og tveggja votta. Þeir ómerkingar, er ekki ganga þannig út, skulu seldir á staðnum af hreppstjóra til inntektar fyrir hreppinn. Helgi maður sjer ómerkinga innan viku, fellur salan burtu. Í stað ómerkinga, er mæður ekki helga sjer, og sem venja hefur verið til að rjettarbændur hafi fengið fyrir átroðning, skulu þeir fá borgun úr viðkomandi sveitarsjóði, er nemi allt að 16 kr.

20. grein.

Hrossum skal smala í 1. rjett bæði af afrjettum og heimalöndum, og skal rjetta þau. Þau hross, sem ekki ganga út þá eða eigandi ekki finnst að, skal hreppstjóri hirða og selja eptir 3 vikur, að undangenginni auglýsingu, og hafa skal í söluskilmálum, þá þau eru seld, að eigandi hvers hross má, ef hann gefur sig fram innan mánaðar frá söludegi, innleysa það, gegn því, að borga allan kostnað og til kaupanda 10% af uppboðsverðinu. Vöktunarkostnaður hjá hreppstjóra sje 20 aurar um sólarhringinn fyrir hvert hross, en hálfu minna fyrir folald, sem fylgir móður.

IV. Kafli.
Um vorsmalanir.

21. grein.

Eigi má á vorum leitir gjöra eða reka saman fje á afrjettum eða heiðlöndum einstakra manna án leyfis hreppsnefndar eða landráðanda úr því 6 vikur eru af sumri. Brot gegn þessu varðar frá 10—20 kr. sektum.

22. grein.

Skylt skal hreppsnefndum að fyrirskipa smalanir að vorinu til rúnings og fráfæru, og skal við þær smalanir gæta, sem mest hagsmuna hreppsbúa, og skyldir skulu þeir að hlýða fyrirskipunum nefndarinnar, jafnt til þessarar smölunar, sem til haustskila. [Framh.].

Reglugjörð 154

fyrir Gullbringu- og Kjósarsýslu um notkun afrjetta, fjallskil, fjárheimtur, rjettahöld, meðferð á óskilafjenaði o. fl.

[Niðurl.].

V. Kafli.
Um rekstra.

23. grein.

Allt fje í rekstrum skal merkt með rekstrarmarki, er sje svo glöggt, að það sjáist tilsýndar í björtu, og svo traust, að það máist ekki af, þótt votviðri gangi.

24. grein.

Varast skal, að rekstrum lendi saman við annað fje, ef hjá verður komizt. Eigi má halda áfram með rekstra, þá dimmt er orðið nema nauðsyn sje. Nú ber svo til að öðru fje lendir saman við rekstur, skal þá stöðva reksturinn, ef á ferð er, ella halda kyrru fyrir, þangað til búið er að rannsaka hann af 2 skilríkum mönnum tilkvöddum. Getur enginn skorazt undan slíkri rannsókn, sem til þess er fær, og ber að gjöra það ókeypis, ef það tekur ekki upp yfir 2 klukkustundir, ella ber rekstarmönnum að greiða þóknun fyrir, eptir úrskurði sýslumanns, ef á greinir; en aðgang eiga rekstrarmenn að fjáreigendum með borgun, ef þeim hefur ekki sjálfum verið um að kenna.

25. grein.

Verði einhver sannur að því, að hafa tekið fje annars í rekstur heimildarlaust, skal hann bæta það eigandanum að fullu, eptir samkomulagi eða eptir mati óvilhallra manna, er sýslumaður nefnir til, ef með þarf. Sannist það, að slíkt hafi verið gjört af skeytingarleysi, varðar það að auk sektum, 1—5 krón. fyrir hverja kind, sem þannig er tekin, er gangi í sveitarsjóð þess hrepps, er land á, þar sem brotið er framið, nema því að eins að brotið heyri undir almenn hegningarlög.

26. gr.

Þar sem upphæð sektar er eigi ákveðin við einstakar greinir í reglugjörð þessari, varðar brot gegn henni 1—200 kr. Uppljóstrarmaður eða uppljóstrarmenn fá helming sektar, en helmingur rennur í sveitarsjóð þess hrepps, sem brotið er framið í.

27. grein.

Með mál út af brotum gegn reglugjörð þessari skal farið sem almenn lögreglumál.

28. grein.

Með reglugjörð þessari er numin úr gildi reglugjörð um notkun afrjetta, fjallskil, fjárheimtur, rjettahöld, meðferð á óskilafjenaði o. fl. í Kjósar- og Gullbringusýslu frá 30. júlí 1891.

Amtsráð Suðuramtsins, Reykjavík 8. des. 1896.
J. Havsteen.

30. dag desembermán. 1896.

Reykjavík. Ísafoldarprentsmiðja 1896.